

S O M

Förtroendet för Riksbanken

2006

Sören Holmberg

Åsa Nilsson

SOM-INSTITUTET

samhälle opinion massmedia

s
a
m
h
ä
l
l
e
o
p
i
n
i
o
n
m
a
s
s
m
e
d
i
a

Information om Riks-SOM 2006

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför varje höst sedan 1986 en nationell frågeundersökning – *Riks-SOM* – i syfte att kartlägga den svenska allmänhetens vanor och attityder på temat samhälle, politik och medier (förkortningen SOM står för Samhälle Opinion Massmedia). Data samlas in via postala enkäter, och varje undersökning genomförs under i huvudsak identiska förutsättningar för att resultaten från de olika åren ska vara jämförbara.

SOM-institutet är ett samarbete mellan tre institutioner vid Göteborgs universitet: Förvaltningshögskolan, Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG) samt Statsvetenskapliga institutionen. En rad forskningsprojekt medverkar i Riks-SOM-undersökningen – flertalet med förankring i någon av dessa tre institutioner, men även externa projekt deltar.

Resultaten från Riks-SOM-undersökningarna redovisas i årliga publikationer där de medverkande forskarna presenterar analyser baserade på de senaste resultaten, med fokus, så långt det är möjligt, på långsiktiga opinions- och medietrender. Information om Riks-SOM-undersökningen 2006 kommer att publiceras i Nilsson, Åsa (2007) "Den nationella SOM-undersökningen 2006", i Holmberg, Sören & Lennart Weibull (red.) *Det nya Sverige*. SOM-institutet, Göteborgs universitet, Göteborg.

Undersökningens uppläggning

Riks-SOM-undersökningen har sedan starten 1986 genomförts i form av en postenkät som går ut till ett systematiskt sannolikhetsurval av Sveriges befolkning. Från och med 2000 års undersökning är åldersintervallet 15–85 år. Utländska medborgare har ingått i urvalet sedan 1992.

Omfattningen av undersökningen har ökat efterhand både vad gäller antalet frågor och antalet svarspersoner. Från och med 1998 utgör Riks-SOM-undersökningen i själva verket två parallella riksrepresentativa delundersökningar, vilka alltsedan 2000 års undersökning har baserats på ett urval om vardera 3 000 personer. I 2006 års undersökning är urvalet utökat till totalt 6 050 personer, 3 025 i vardera undersökning. Datainsamlingen för de båda formulären genomförs under identiska förutsättningar.

En dryg fjärdedel av frågorna i undersökningen 2006 ingick i bägge formulär. Frågan om förtroendet för Riksbanken ingick 2006 i bägge formulär; 2005 ställdes frågan enbart i den ena undersökningen – *Riks-SOM I* – där frågornas tonvikt ligger på politik och samhälle. *Riks-SOM II* har i stället har en tonvikt på frågor om medier, kultur och livsstil.

Fältarbetet för *Riks-SOM 2006* följer i huvudsak uppläggningsen av tidigare års undersökningar. Huvuddelen av datainsamlingsarbetet genomfördes under hösten 2006. Enkäten nådde ut onsdagen den 20 september, dvs. veckan efter de allmänna valen i Sverige. Under resterande del av fältperioden genomfördes successivt en serie påminnelseinsatser postalt och per telefon – sammanlagt sex insatser. Den 15 februari avslutades fältarbetet i formell mening. Men redan vid novembers utgång hade 93 procent av de som slutligen skulle komma att medverka skickat tillbaka sin enkät.

Svarsfrekvens och bortfall

SOM-undersökningarna har sedan starten 1986 haft en relativt hög svarsfrekvens. För samhällsvetenskapliga postenkäter har svarsfrekvensen tidigare brukat ligga på mellan 60 och 70 procent, men det har under senare år blivit svårare att nå dessa nivåer. Resultatet (netto) för 2006 års undersökning blev 60 procent; 58 procent för Riks-I och 61 procent för Riks-II.

Svarande och bortfall i Riks-SOM-undersökningen 2006

	Riks-SOM I	Riks-SOM II	Totalt
Ursprungligt urval (brutto)	3 025	3 025	6 050
Bortdefinierade (naturligt bortfall)	226	236	462
Nettourval	2 799	2 789	5 588
Antal svarsvägrare/ej anträffade	1 057	1 024	2 081
Antal svarande	1 629	1 707	3 336
Svarsfrekvens: brutto	54%	56%	55%
Svarsfrekvens: netto	58%	61%	60%

Kommentar: Med naturligt bortfall avses adress okänd, avflyttad; sjuk, institutionell vård; bortrest under fältperioden, studier/militärtjänstgöring på annan ort; ej svensktalande, ej kommunicerbar; bosatt/studerar/arbetar utomlands; förståndshandikappad; avliden.

De jämförelser som gjorts mellan svarspersonernas socioekonomiska sammansättning och befolkningens visar att Riks-SOM-undersökningens respondenter sammantaget speglar Sveriges befolkning mycket väl.

Tabell 1 Förtroende för samhällsinstitutioner och grupper 2006 (procent resp. balansmätt)

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Summa procent	Antal svarande	Förtroende-balans	Stort förtroende
Sjukvården	15	52	22	9	2	100	3 242	+56	67
Polisen	8	49	28	12	3	100	3 244	+42	57
Universitet/högskolor	7	47	40	5	1	100	3 146	+48	54
Radio och TV	5	45	39	9	2	100	3 211	+39	50
Riksbanken	7	41	44	6	2	100	3 068	+40	48
Domstolarna	8	38	36	13	5	100	3 192	+28	46
Kungahuset	14	31	36	10	9	100	3 188	+26	45
Förenta Nationerna (FN)	8	36	38	12	6	100	3 157	+26	44
Grundskolan	5	39	37	15	4	100	3 175	+25	44
Bankerna	6	36	38	16	4	100	3 214	+22	42
Riksdagen	4	29	45	16	6	100	3 201	+11	33
Regeringen	3	28	41	19	9	100	3 226	+3	31
Svenska kyrkan	5	25	42	17	11	100	3 181	+2	30
Dagspressen	2	25	42	23	8	100	3 180	-4	27
Försvaret	4	21	46	19	10	100	3 195	-4	25
Kommunstyrelserna	2	22	53	17	6	100	3 165	+1	24
Storföretagen	2	22	48	20	8	100	3 169	-4	24
De fackliga organisationerna	2	19	38	27	14	100	3 172	-20	21
De politiska partierna	1	15	49	24	11	100	3 169	-19	16
EU-kommissionen	1	13	46	26	14	100	3 168	-26	14
Europaparlamentet	1	12	46	25	16	100	3 158	-28	13

Kommentar: Frågan lyder 'Hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande samhällsinstitutioner och grupper sköter sitt arbete?', följt av 21 institutioner/grupper, däribland 'Riksbanken'. Svartalternativen är 'mycket stort förtroende'; 'ganska stort förtroende'; 'varken stort eller litet förtroende'; 'ganska litet förtroende'; 'mycket litet förtroende'. Procentandelarna baseras på de som besvarat frågan. Förtroendebalansen avser andelen som svarat 'mycket' eller 'ganska stort förtroende' minus andelen som svarat 'mycket' eller 'ganska litet förtroende'.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen.

Tabell 2 Förtroende för Riksbanken 2005 och 2006 (procent)

	Mycket stort	Ganska stort	Varken stort eller litet	Ganska litet	Mycket litet	Summa procent	Antal svarande	Förtroende-balans	Stort förtroende
2005	9	43	42	4	2	100	1 655	+46	52
2006	7	41	44	6	2	100	3 068	+40	48

Kommentar: För frågans formulering, se kommentar till tabell 1. År 2005 ingick 'Riksbanken' i en kortare följdfråga ställd enbart i den ena av de två delundersökningarna (Riks-1): 'Ange också hur stort förtroende du har för följande samhällsinstitutioner eller grupper:', med Riksbanken först av totalt 5 institutioner/grupper.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen.

Tabell 3a Förtroende för Riksbanken efter socioekonomiska förhållanden 2006, inkl. jämförelse med 2005 (procent)

		Mycket stort	Ganska stort	Varken stort eller litet	Ganska litet	Mycket litet	Summa procent	Antal svarande	Förtroende-balans	Stort förtroende 2006	2005
	Samtliga	7	41	44	6	2	100	3 068	+40	48	52
<i>Kön</i>	Kvinna	6	39	47	5	3	100	1 607	+37	45	46
	Man	9	42	40	7	2	100	1 461	+42	51	57
<i>Ålder</i>	15–29 år	8	31	51	7	3	100	573	+29	39	42
	30–49 år	7	43	42	6	2	100	987	+42	50	47
	50–64 år	6	43	43	6	2	100	884	+41	49	54
	65–85 år	9	41	41	7	2	100	624	+41	50	61
<i>Medborgarskap</i>	Svenskt	7	41	44	6	2	100	2 872	+40	48	52
	Svenskt & annat land ¹	7	29	49	10	5	100	76	+21	36	41
	Annat land ¹	7	39	42	11	1	100	85	+34	46	46
<i>Utbildning</i>	Låg	7	33	47	9	4	100	702	+27	40	45
	Medellåg	6	37	47	7	3	100	1 000	+33	43	49
	Medelhög	7	43	43	5	2	100	611	+43	50	57
	Hög	10	51	35	3	1	100	703	+57	61	57
<i>Klass-identitet</i>	Arbetarhem	6	34	50	7	3	100	1 263	+30	40	41
	Jordbrukarhem ¹	8	33	42	11	6	100	93	+24	41	60
	Tjänstemannahem	7	45	41	6	1	100	812	+45	52	61
	Högre tj.mannahem	11	52	32	4	1	100	500	+58	63	64
	Företagarhem	9	42	43	4	2	100	253	+45	51	52
<i>Företagsledande position</i>	Företagsledande tjänsteman ¹	16	52	23	8	1	100	80	+59	68	76
	Företagare med anställda	9	43	41	6	1	100	159	+45	52	58
<i>Boendeområde</i>	Ren landsbygd	6	38	47	6	3	100	462	+35	44	51
	Mindre tätort	6	38	47	7	2	100	754	+35	44	47
	Stad/större tätort	8	42	42	6	2	100	1 384	+42	50	53
	Sthlm/Gbg/Malmö	10	43	39	5	3	100	442	+45	53	50

Kommentar: ¹Observera det begränsade antalet svarspersoner (2005: 41 personer med svenskt och utländskt medborgarskap; 52 med utländskt medborgarskap; 50 i jordbrukarhem; 38 företagsledande tjänstemän).

Källa: Den nationella SOM-undersökningen.

Tabell 3b Förtroende för Riksbanken efter politisk orientering och förtroende 2006, inkl. jämförelse med 2005 (procent)

		Mycket stort	Ganska stort	Varken stort eller litet	Ganska litet	Mycket litet	Summa procent	Antal svarande	Förtroende-balans	Stort förtroende 2006	2005
	Samtliga	7	41	44	6	2	100	3 068	+40	48	52
<i>Politiskt intresse</i>	Mycket intresserad	12	46	33	8	1	100	358	+49	58	68
	Ganska intresserad	8	46	40	5	1	100	1 339	+48	54	58
	Inte särskilt intresserad	6	36	50	6	2	100	1 133	+34	42	44
	Inte alls intresserad	4	24	54	10	8	100	213	+10	28	34
<i>Förtroende för svenska politiker</i>	Mycket stort ¹	36	46	9	0	9	100	11	+73	82	85
	Ganska stort	11	55	32	2	0	100	533	+64	66	69
	Ganska litet	4	35	54	6	1	100	719	+32	39	47
	Mycket litet	4	25	43	18	10	100	145	+1	29	35
<i>Förtroende för bankerna</i>	Mycket stort	39	35	21	3	2	100	192	+69	74	75
	Ganska stort	7	55	35	2	1	100	1 070	+59	62	67
	Varken stort eller litet	4	34	57	4	1	100	1 156	+33	38	45
	Ganska litet	4	33	42	17	4	100	494	+16	37	38
	Mycket litet	3	21	32	23	21	100	134	-20	24	23
<i>Tillit till andra människor</i>	Hög (8–10)	10	48	38	2	2	100	1 066	+54	58	62
	Mellan (5–7)	6	39	46	7	2	100	1 334	+36	45	48
	Låg (0–4)	5	31	48	12	4	100	584	+20	36	38
<i>Ideologisk orientering</i>	Klart till vänster	7	32	48	10	3	100	354	+26	39	40
	Något till vänster	7	41	45	5	2	100	701	+41	48	50
	Varken till vä eller hö	6	34	47	9	4	100	776	+27	40	43
	Något till höger	8	48	39	4	1	100	777	+51	56	62
	Klart till höger	10	45	39	5	1	100	381	+49	55	65
<i>Partisympati</i>	v	3	26	58	10	3	100	173	+16	29	35
	s	7	40	44	6	3	100	918	+38	47	50
	mp	6	37	45	9	3	100	225	+31	43	38
	c	9	43	41	6	1	100	216	+45	52	53
	fp	10	49	35	4	2	100	209	+53	59	56
	kd	6	44	45	4	1	100	197	+45	50	65
	m	8	46	40	5	1	100	784	+48	54	63
	sd ¹	6	23	49	19	3	100	65	+7	29	- ²

Kommentar: ¹Observera det begränsade antalet svarspersoner (2005: 20 personer med mycket stort förtroende för svenska politiker). ²Ej särredovisade 2005.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen.

Tabell 3c Förtroende för Riksbanken efter ekonomiska förhållanden, intresse för ekonomiska frågor och ekonomiska bedömning 2006, inkl. jämförelse med 2005 (procent)

		Mycket stort	Ganska stort	Varken stort eller litet	Ganska litet	Mycket litet	Summa procent	Antal svarande	Förtroende-balans	Stort förtroende 2006	2005
	Samtliga	7	41	44	6	2	100	3 068	+40	48	52
<i>Bostadsinnehav</i>	Äger bostaden	8	43	43	5	1	100	2 132	+45	51	54
	Hyr bostaden	6	35	46	9	4	100	892	+28	41	45
<i>Handlat med aktier under de senaste 12 månaderna</i>	Ngn gång i månaden	11	43	38	5	3	100	183	+46	54	71
	Ngn gång sen 12 mån	8	50	36	5	1	100	632	+52	58	64
	Ingen gång	7	37	46	7	3	100	2 208	+34	44	46
<i>Intresse för ekonomisk politik</i>	Mycket intresserad	14	48	31	5	2	100	255	+55	62	²
	Ganska intresserad	6	44	44	5	1	100	697	+44	50	²
	Inte särskilt intresserad	4	38	51	6	1	100	369	+35	42	²
	Inte alls intresserad	6	20	53	12	9	100	86	+5	26	²
<i>Bedömning av hur den sv. ekonomin förändrats under de senaste 12 mån</i>	Förbättrats	10	50	35	4	1	100	950	+55	60	67
	Ungefär densamma	6	38	47	7	2	100	1 573	+35	44	50
	Försämrats	5	29	49	11	6	100	336	+17	34	47
<i>Bedömning av hur den sv. ekonomin kommer att förändras närmaste 12 mån</i>	Förbättras	11	48	34	5	2	100	661	+52	59	69
	Ungefär densamma	7	40	46	5	2	100	1 611	+40	47	51
	Försämras	5	34	46	12	3	100	599	+24	39	47
<i>Bedömd konsekvens av EU-medlemskapet: Ekonomin</i>	Viss/stor förbättring	10	55	30	4	1	100	274	+60	65	75
	Varken eller	6	43	46	4	1	100	568	+44	49	50
	Viss/stor försämring	7	34	44	11	4	100	325	+26	41	46
	Ingen uppfattning	3	34	58	4	1	100	239	+32	37	36
<i>Oro inför framtiden: Ekonomisk kris</i>	Mycket oroande	9	32	43	9	7	100	155	+25	41	46
	Ganska oroande	4	43	46	6	1	100	523	+40	47	49
	Inte oroande ³	8	42	44	4	2	100	756	+44	50	57

Kommentar: ¹Observera det begränsade antalet svarspersoner. ²Frågan ställdes ej 2005. ³Omfattar svarsalternativen 'Inte alls oroande' och 'Inte särskilt oroande'.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen.

Tabell 3d Förtroende för Riksbanken efter nyhetsexponering 2006, inkl. jämförelse med 2005 (procent)

		Mycket stort	Ganska stort	Varken stort eller litet	Ganska litet	Mycket litet	Summa procent	Antal svarande	Förtroende-balans	Stort förtroende 2006	2005
	Samtliga	7	41	44	6	2	100	3 068	+40	48	52
<i>Tittande på Aktuellt/Rapport</i>	Dagligen	8	43	41	6	2	100	1 194	+43	51	57
	5–6 ggr/v	6	46	40	6	2	100	514	+44	52	52
	3–4 ggr/v	6	42	46	4	2	100	529	+42	48	51
	1–2 ggr/v	8	37	46	7	2	100	378	+36	45	45
	Mer sällan	5	34	52	7	2	100	270	+30	39	40
	Aldrig/ej svar	11	25	47	10	7	100	179	+18	35	39
<i>Tittande på Nyheterna i TV4</i>	Dagligen	6	40	43	8	3	100	588	+35	46	55
	5–6 ggr/v	7	43	43	5	2	100	402	+43	50	48
	3–4 ggr/v	7	40	45	6	2	100	717	+39	47	54
	1–2 ggr/v	7	41	45	5	2	100	633	+41	48	49
	Mer sällan	8	40	42	8	2	100	441	+38	48	48
	Aldrig/ej svar	9	37	42	7	5	100	281	+34	46	50
<i>Lyssnande på Eko-nyheterna i riksradien</i>	Dagligen	9	45	40	5	1	100	605	+48	54	56
	5–6 ggr/v	6	46	39	7	2	100	203	+43	52	63
	3–4 ggr/v	9	43	40	6	2	100	289	+44	52	53
	1–2 ggr/v	7	49	38	5	1	100	322	+50	56	52
	Mer sällan	8	37	47	6	2	100	667	+37	45	50
	Aldrig/ej svar	6	35	47	8	4	100	979	+29	41	45
<i>Morgontidningsläsning</i>	6–7 dgr/v	7	43	42	6	2	100	1 887	+42	50	54
	4–5 dgr/v	7	37	45	8	3	100	372	+33	44	47
	1–3 dgr/v	6	38	50	4	2	100	218	+38	44	50
	Ej regelbundet/ej svar	8	34	46	8	4	100	591	+30	42	45
<i>Kvällstidningsläsning</i>	6–7 dgr/v	5	43	40	11	1	100	262	+36	48	47
	3–5 dgr/v	6	38	48	6	2	100	361	+36	44	50
	1–2 dgr/v	6	35	49	7	3	100	730	+31	41	49
	Mer sällan	8	45	41	5	1	100	1 137	+47	53	53
	Aldrig/ej svar	10	39	41	6	4	100	578	+39	49	55

Källa: Den nationella SOM-undersökningen.